

A legfelső rétegből kerültek csak elő faragott fehér mészkőfaragványok, egy sokszögletű hasáb és egy keresztrozsa töredéke.

Az állatcsontok egy részén látszik a darabolás, teljes átvágás, nagy felületi sérülések formájában. Egyes daraboknál a csont pörkölése is. A csövescsontok egy részét rövid darabokra felvágták.

Az É-i belső falsoros ásatása tovább folytatódik, hogy a Zsigmond-kor belső kronológiáját pontosíthassuk.

SZŐKE MÁTYÁS – PÖLÖS ANDREA

414. Visegrád, Ferences kolostor

(Pest megye) Kö

A visegrádi ferences kolostorban 2000. augusztus 8–25. között végeztünk ásatást az ELTE Középkori és Kora Újkori Régészeti Tanszékének közreműködésével. Az ásatáson Laszlovszky József vezetésével részt vettek a tanszék hallgatói. Az ásatás során a kolostor kerengő udvarának ÉNy-i sarkában nyitott 99/1. szelvény feltárását fejeztük be. A kutatás igen jelentős eredményeket hozott. A kolostor építések keletkezett feltöltési rétegek alatt egy korai I. Lajos-kori út kövezetét tártuk fel a szelvény É-i felében. Az út szintje alatt a szelvény D-i felében egy cölöpszerkezetes, agyagfalú ház maradványát és padlójának egy részét találtuk meg. A háznak két periódusát tudtuk megkülönböztetni, amelyeket egy égési réteg választott el egymástól. A ház leletanyaga 13. század végi–14. század eleji kerámia, üveg és fémanyag. Különösen jelentősek egy festett üvegpohár maradványai, melynek párhuzamai svájci, délnémet területekről ismeretesek. A gazdag leletanyag és a korai faház feltárása különösen jelentős Visegrád településtörténete, a késő középkori város kialakulásának megismerése szempontjából.

BUZÁS GERGELY

415. Visegrád, Gizella-major

(Pest megye) Rő

Az 1999. évi természeti csapás következtében elárasztott ásatási területről el kellett távolítani az iszapot, sarrat és szemetet. A mintegy egy hónapos munka során 2000-ben a római erőd egyik déli helyiségét és a nagy nyugati szárny jelentős részét megtisztítottuk a törmeléktől. Feltártuk a hypocaustum 11-es út melletti (korábban már kutatott) szakaszát. A DK-i saroktorony bejáratánál elvégeztük a falsarok kutatását; megállapítottuk, hogy a derékszögű faltalálkozást kívülről lekerekítették, amit kövek hozzáépítésével értek el.

A DNy-i saroktorony bejáratát a derékszögű falsarokra rátett küszöbkövel alakították ki. A szépen megmunkált, korábról már ismert küszöbkő alsó felületén reliefdíszes. Az előzetes vizsgálatok alapján a dombormű aquincumi műhelyben készült, ideszállításának pontos körülményei még nem tisztázottak. A DNy-i saroktorony belsejében feltártuk az ÉK-i saroktorony esetében

már megfigyelt belső kőszarokot, lényegesen rosszabb állaga volt.

A DNy-i saroktorony melletti D/III. helyiséget a törmeléktől megtisztítottuk, a korábban feltárt nagyméretű téglával, kővel kirakott sütőkemencét újjálag kibontottuk, az alatta levő rétegsort ismét dokumentáltuk. A helyiség belső, leomlott válaszfala alatti periódusokat is hitelesítettük.

Konzulens: Mezős Tamás (Budapest Műszaki Egyetem). Munkatárs: Gróh Dániel. Az ásatáson részt vettek: Merczi Katalin, Molnár Erzsébet, Molnár Norbert, Mécsáros Edina, Lencsés Zsuzsa, Kovács István egyetemi hallgatók és a Dortmundi Műszaki Főiskola diákjai.

GRÓF PÉTER

416. Visegrád, Királyi palota

(Pest megye) Kk

2000-ben a királyi palota északkeleti épületének műemléki helyreállításának munkáinál végeztünk régészeti megfigyeléseket, illetve leletmentést a királyi palota területén.

A díszudvarról nyíló ÉK-i teremben a kitakart Zsigmond-kori téglapadlót mértük fel. A padló felett a Mátyás-kori terrazzopadló szétmállott maradványait figyeltük meg. A téglapadló élükre állított téglákból állt. Az ÉK-i sarokban a Mátyás-korban megszüntetett kandalló szétbontott, negyed köríves tüzelőpadkájának helyét találtuk meg. A téglapadló réseiben, a kandalló környékétől eltekintve, szinte kizárólag vasszegeket találtunk, igen nagy mennyiségben. A padlót egy árok vágja át a díszudvarról nyíló ajtó vonalában. Az árok É-i végén egy falattörést találtunk. Feltételezhetően itt a Mátyás-korban egy vízvezeték futott ki az É-i zárt kert közepére, ahol egy szökőkút állhatott, bár magának a kútnak semmilyen régészeti maradványa nem maradt. A téglapadló érintetlenül hagyásával az új padló aljzatbetonját fellette alakították ki.

Az ÉNy-i teremben a késő középkori téglapadló restaurálását kísértük figyelemmel. A padlót átlósan egy újkori vízelvezető csatorna törte át. A falazótéglákból rakott padló alatt korábbi járószint, vagy falmaradvány nem került elő. A téglapadló szélei viszonylag jó állapotban maradtak fenn és a fugázás felújításával meg lehetett őrizni. A padló középső része azonban az elmúlt évtizedek során olyan mértékben károsodott, hogy nem volt lehetőség a megtartására. Ahol lehetséges volt, az eredeti téglákat helyezték vissza a terep rendezése után, máshol új téglaburkolat készült.

A Ny-ról szomszédos ÉNy-i sarokteremben március 20–29. között ásatást végeztünk, itt ugyanis a padló alá egy vasbeton lemez került, az itt felállítandó Herkuleskút számára. Az ÉK-i sarokban megtaláltuk a terrazzopadló maradványait. Alatta más padlószint nem volt, itt a Zsigmond-kori szint magasabban lehetett. A terem Ny-i falával párhuzamosan feltártuk a már korábban is ismert É-D-i irányú Anjou-kori támfalat. Megtaláltuk en-

nek É-i végét, és feltártuk kelet felé beforduló folytatását. Ezt a K-Ny-i irányú támfalat a jelenlegi palota építésekor megrongálták, É-i falsíkját és K-i folytatását elbontották, így eredeti hossza nem állapítható meg. A terem közepén egy nagyméretű pilléralapozást tártunk fel, amelynek szintje az Anjou-kori támfalak visszabontási szintjének felelt meg. A pilléralapozáson fennmaradt lenyomat alapján eredetileg faoszlop állt. A falak és a pilléralapozás egy részben faszerkezetű Anjou-kori épület maradványai, amely a Zsigmond-kori palota építését megelőzően a mai Ny-i szárny helyén állt. A falmaradványokat letakarták és a vasbetonlemez-alapozást fölöttük, károsításuk nélkül alakították ki.

Augusztus 28-án a díszudvar kerengőjének ÉK-i sarkában nyitottunk kutatóárkot, hogy a Zsigmond-kori udvari árkádsor alapozását felkutassuk. A kutatóárkban semmilyen falmaradvány nem került elő, ami arra vall, hogy az árkádsor nem futott neki az É-i udvarfalnak, hanem a Mátyás-kori kerengőhöz hasonlóan befordult.

Figyelemmel kísértük a díszudvaron folyó vízvezeték-építések földmunkáit is. Semmilyen eddig ismeretlen fal vagy szint nem került elő.

BUZÁS GERGELY – SZŐKE MÁTYÁS

417. Visegrád, Rév utca 2.

(Pest megye) Kő

Az ásatás célja, hogy hitelesítse, illetve kiegészítse az 1984-es középkori kút-feltárás, valamint a régi iskolaépület felújításakor, annak belsejében Buzás Gergely és Bozóki Lajos által végzett falkutatás eredményeit. Az iskolaépület és a tornacsarnok közötti területen lévő két toldaléképület (csónakház, lőterem) lebontása tette lehetővé a munka elvégzését. További céljaink az 1984-ben részben feltárt kút D-i ívének kibontása, az itt lévő járószint újbóli dokumentálása és a régi iskolaépület ÉNy-i sarka alapozásának vizsgálata. Egyetlen 10×2 m-es szelvényt jelöltünk ki a régi iskolaépület É-i fala és az 1984-ben részben feltárt középkori kút között.

A felső rétegek hamus feltöltést, köves omladékot tartalmaznak 19–20. századi leletekkel. A kb. 60 cm vastag, az épületfaltól É felé ferdén lejtő, legújabb kori rétegsor építési törmeléket, hamut tartalmazott. A lefelé lejtés nemcsak a terepet követi, hanem a fenti korszakban történt építkezés anyagának elplanírozására utal. A K-i metszefalban 120 cm széles, 2 m mély, tetőcseréppel feltöltött meszsgödör körvonalait dokumentáltuk.

A szelvény É-i végében 120–130 cm mélyen rábontottunk a kút kávamaradványára. Újólág dokumentáltuk az 1984-ben is észlelt habarcsos járószintet, 140 cm mélyen. A kútépítéskor szélesebb, kerek (?) gödröt ástak, valószínűleg ebben falazták fel az objektumot.

A szelvény D-i végében, az iskola alapozását vizsgáltuk. Statikai problémák miatt csak 1 m-es szakaszon bontottuk ki a kb. 75 cm mélységig alapozott, rossz minőségű barokk köpenyfalat. Alatta alig 0,5 m²-es fe-

lületen minden bizonnyal középkori kőfal nyomait találtuk meg.

175 cm mélyen a középkori falhoz simulva derékszögben záródó, 2×1,55 m-es habarcsfelületet bontottunk ki. A mintegy 10–20 cm vastagságú, szélei felé peremesen felhajló felület az iskola ÉK-i sarka felé – szelvényünkön kívül is – tovább halad. Funkciójára jelenleg nem tudunk magyarázatot. Alapozásnak gyenge, ipari tevékenységre utaló nyomot vagy leletet nem találtunk. A felette lévő betöltésben 1534-es ezüstdénár, 15. századi kerámiatöredékek, kályhacsempe-töredék került elő.

A habarcsfelület alatt 40 cm-től kavicsos mederréteg kezdődik, amely sóderes, sóderes-iszapos összetételűvé válik. A 130 cm vastag réteget három méter mélységig követtük. Létrejöttét a mai Apátkúti-patak egykori mederváltozásainak köszönhetjük. Mindössze egy jellegtelen cseréptöredéket tartalmazott.

Térben és időben korlátozott régészeti kutatásunk nem kecsegtethetett nagyszabású eredményekkel. Ennek ellenére újra sikerült rögzíteni a középkori kúthoz tartozó habarcsos járószintet, és bizonyítható, hogy a régi iskolaépület É-i fala középkori eredetű, barokk ráfalazással. Az itt talált habarcsfelület funkciójára nem tudunk megnyugtató magyarázatot adni. A kút és az épület közötti ásatásunk tanúsága szerint más építmény nem volt.

Az ásatáson részt vettek a budapesti Radnóti Miklós Gimnázium diákjai, Molnár Erzsébet és Kovács István egyetemi hallgatók.

GRÓF PÉTER – GRÓH DÁNIEL

418. Visegrád, Várkert

(Pest megye) Ő, R, Rő, Á, Kő

A visegrádi Szent István által alapított vármegyeszékhely kutatásának előzményei az 1950-es évekre nyúlnak vissza. Ekkor kezdte Héjj Miklós, Méri István, Soproni Sándor a sibrik-dombi ispáni vártól ÉK-re fekvő Várkert-völgyben a régészeti feltárásokat. Az ispáni székhely szolgáltató falujának ásatását Kovalovszki Júlia folytatta az 1990-es évek közepéig. Az újonnan indult kutatás egyik célkitűzése a település topográfiai helyzetének és időrendjének tisztázása, pontosítása. Kronológiai szempontból felmerülő kérdés, bizonyosan lezárult-e a település élete a tatárjárás pusztítása következtében, vagy számolhatunk továbbéléssel?

A 2000. szeptember–október havi feltárás során a korábbi ásatási területet szegélyező vízmosástól (út) DK-i irányban kutattunk. A három helyszínen folyó munka különböző eredményt hozott.

Közvetlenül a vízmosás DK-i oldalán 64 m² felületen III. Béla éremmel, üveggyönggyel, nagy mennyiségű Árpád-kori kerámiával datált réteg alatt igen nagy kiterjedésű, kb. 6 m átmérőjű, szabályos, kerek 170–190 cm mély gödröt tártunk fel. D-i felében egy melléklet nélküli, a gödör falához ívelten „préselt” csontvázat találtunk. Körülötte csekély őskori és Árpád-kori kerámia, valamint